

A
PARTİ

ORTAK AKIL İLERİ TÜRKİYE

02.10.2025

EKONOMİ POLİTİKALARI BAŞKANLIĞI

(Bşk Yrd.ları Prof. Dr. Bener GÜNGÖR ve Doç. Dr. Davut LAÇİN 'in katkısıyla)

CUMHURBAŞKANI'NIN ABD GEZİSİNE ÇIKIŞ MALİYETİ ÜZERİNE

Bilindiği üzere Sayın Cumhurbaşkanı 21.10.2025 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne katılmak üzere ABD ziyaretinde bulunmuştur. ABD'ye hareket öncesinin gecesinde de ABD Menşeli Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülüklerin Uygulanmasına dair kararın kaldırılmasını içeren 10435 sayılı karar Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bunun dışında Başkan Trump'la görüşmesinden sonra 2045 yılına kadar ABD'den LNG (Liquefied Natural Gas, Sıvılaştırılmış Doğalgaz) alımı ve F35, yedek parça vb. hususlarda anlaşmalar yapılmıştır (açıklık kazandıkça bir başka notumuzla bazı detaylar ele alınacaktır). Bu bilgi notu dış ticarete getirilen muafiyetlerin ve yapılan anlaşmanın Türkiye ekonomisinin katlanacağı maliyeti ele almaktadır.

İTHALATTA EK MALİ YÜKÜMLÜLÜKLERİN KALDIRILMASININ MALİYETİ

AK Parti iktidarı 2018 yılında Trump yönetiminin çelik ve alüminyum ithalatında ek vergiler koymasına tepki olarak ABD menşeli bazı ürünlere "ek mali yükümlülük" uygulamaya başlamıştı (25.06.2018 Tarihli 30459 Sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete). 2018 yılında getirilen ek mali yükümlülükler listesi aşağıda sunulmuştur.

ABD ithalat yaptığımız ülkeler içerisinde 5. sırada yer almaktadır. Ülkemiz 2024 yılında ABD'den 16 Milyar 351 Milyon 106 Bin dolar ithalat gerçekleştirmiştir. Hesaplarımıza göre 2024 yılı ek mali yükümlülükler konu olan ithalatımız ise yaklaşık 5 Milyar 606 Milyon dolardır. 2024 yılı baz alındığında 2018 yılında getirilen ek mali yükümlülüklerin fasıllara ve ek vergilere göre kaldırılmasının maliyeti 816 Milyon dolardır. Buna göre muafiyetin maliyeti ABD'den yapılan toplam ithalatın yaklaşık %5'ine denk gelmektedir. Bu tutarın TL karşılığı ise bugünkü kurdan (41,6) 33Milyar 945

*Hesaplamalar, 2024 yılında ABD'den ithal edilen mal/eshyalar üzerinden TÜİK'in verdiği rakamlar baz alınarak yapılmıştır.
<https://rapory.tuik.gov.tr/02-10-2025-23:10:24-1851402817199980114699937213.html>

Milyon 600 Bin TL'dir. **Yani getirilen bu muafiyet 2024 yılı için getirilseydi ya da 2025 yılında aynı büyüklükte ithalat yapılmış olsa bugünkü kurla yaklaşık 34 milyar vergi kaybına yol açacaktı.**

Muafiyetin Eylül sonu itibariyle getirilmiş olmasından dolayı sadece 2025 yılı için vergi kaybını hesaplayacak olursak; geçen yılın Ekim, Kasım ve Aralık aylarında ABD'den toplam ithalatımız yaklaşık 3 Milyar 983 Milyon dolardı. **Muafiyetin yukarıda hesaplandığı üzere %5 vergi kaybına yol açtığı düşünülürse, ek yükümlülüklerin kaldırılmasının maliyeti sadece 3 ay için 199 Milyon 150 Bin dolar, yani bugünkü kurla yaklaşık 8 Milyar 284 Milyon 640 Bin TL'ye ulaşmaktadır.*** Yapılan bu hesaplamalara ithal edilen ürünler üzerinden alınan ÖTV ve KDV dâhil değildir.

*Hesaplamalar, 2024 yılında ABD'den ithal edilen mal/eshyalar üzerinden TÜİK'in verdiği rakamlar baz alınarak yapılmıştır.
<https://rapory.tuik.gov.tr/02-10-2025-23:10:24-1851402817199980114699937213.html>

2018 Yılında ABD İçin Getirilen Ek Mali Yükümlülükler

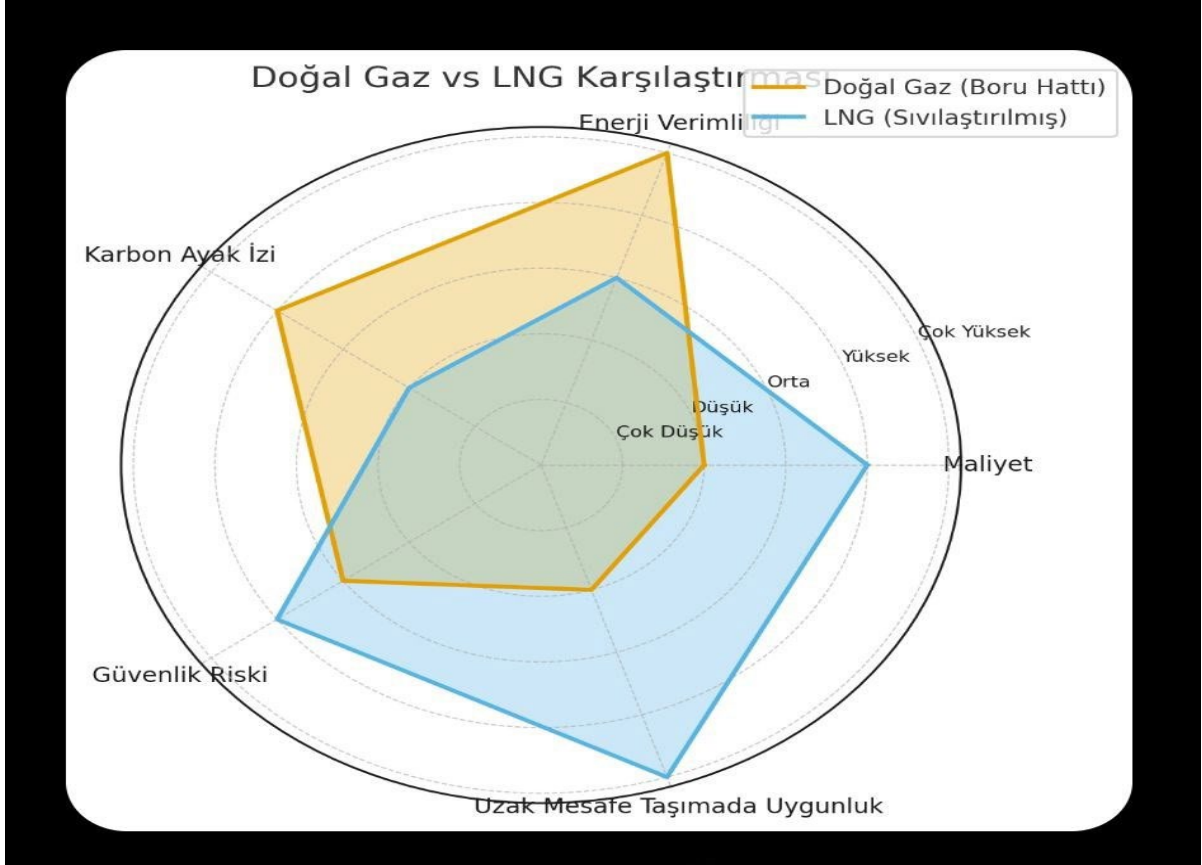
No	Eşya Tanımı	Yükümlülük (%)
08.02	Diğer sert kabuklu meyvalar (taze veya kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış veya soyulmuş olsun olmasın)	10
10.06	Pirinç	25
2106.90	Diğerleri	10
22.08	Alkol derecesi hacim itibariyle %80'den az olan tağyir(denatüre) edilmemiş etil alkol; damıtım yoluyla elde edilen alkollü içkiler, likörler ve diğer alkollü içecekler	70
24.01	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	30
27.01	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak ve benzeri katı yakıtlar	5
2704.00	Taşkömürü, linyit ve turbadan elde edilen kok ve semikok (aglomere edilmiş olsun olmasın); karni kömürü	5
2713.11	Kalsine edilmemiş	4
33.04	Güzellik veya makyaj müstahzarları ve cilt bakımı için müstahzarlar (ilaçlar hariç) (güneş kremleri veya güneşlenme müstahzarları dahil); manikür ve pedikür müstahzarları	30
3904.10	Poli(vinil klorür) (diğer herhangi bir maddeyle karıştırılmamış) (PVC)	25
3908.10	Poliamid -6, -11, -12, -6,6, -6,9, -6,10 veya -6,12	5
39.26	Plastikten diğer eşya ve 39.01 ila 39.14 pozisyonlarında belirtilen diğer maddelerden eşya	30
44.01	Yakmaya mahsus ağaçlar (kütük, odun, çalı-çırpı demetleri halinde veya benzeri şekillerde) ; ince dilimler veya yongalar halinde ağaç; testere talaşı ve odun, döküntü ve artıkları (kütük, briket, topak veya benzeri şekillerde aglomere edilmiş olsun olmasın)	5
48.02	Sıvanmamış kağıt ve karton (yazma, basma ve diğer grafik işlerinde kullanılan türden) ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt (rulo veya dikdörtgen (kare dahil) tabaka halinde) (48.01 ve 48.03 pozisyonundaki kağıt hariç); el yapısı kağıt ve karton	10
48.04	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabakalar halinde) (48.02 ve 48.03 pozisyonundakiler hariç)	10
48.11	Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar (sıvanmış, emdirilmiş, kaplanmış, yüzeyleri boyanmış, yüzeyleri dekore edilmiş veya baskı yapılmış) (her boyutta rulo veya dikdörtgen (kare dahil) tabaka halinde) (48.03, 48.09, 48.10 pozisyonundakiler hariç)	25
5502.10	Selüloz asetatdan olanlar	30
7308.90	Diğerleri	30
8413.70	Diğer santrifuj pompalar	10
8479.89	Diğerleri	10
87.03	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (87.02 pozisyonuna girenler hariç) (steysin vagonlar ve yarış arabaları dahil)	60
9022.19	Diğer amaçlarla kullanılanlar	5

LNG (SIVILAŞTIRILMIŞ DOĞAL GAZ) ALIM ANLAŞMASI

Bilindiği üzere Cumhurbaşkanı'nın son ABD ziyaretinde enerji ithalatı gündeme gelmiştir. Bu kapsamda yapılan anlaşmalara göre Mercuria Şirketinden 2026-2045 yıllarını kapsayan 20 yıllık anlaşma boyunca 70 milyar metreküp, bir diğer şirket olan Woodside Şirketinden 2030 yılından itibaren 9 yıl boyunca 5,8 milyar metreküp LNG ithalatı yapılacaktır.

*Hesaplamalar, 2024 yılında ABD'den ithal edilen mal/eşyalar üzerinden TÜİK'in verdiği rakamlar baz alınarak yapılmıştır.
<https://rapory.tuik.gov.tr/02-10-2025-23:10:24-1851402817199980114699937213.html>

Bu açıklamalardan sonra kamuoyunda LNG'nin boru hattı gazından çok daha fazla maliyetli olmasının yanında karbon ayak izi, enerji verimliliği, güvenlik riski gibi tartışmalar olmuştur. Bu konuda yapılan araştırmaların sonucu aşağıdaki Şekil'de paylaşılmıştır.

Şekil'den de görüleceği üzere, LNG, Boru Hattı Gazı'yla karşılaştırıldığında, maliyeti, karbon ayak izi ve güvenlik riski yüksek bir alternatiftir. Yine boru hattıyla kıyaslandığında enerji verimliliği düşüktür. En önemli avantajı ise gemilerle taşınabildiğinden uzak mesafe transferine çok daha uygun olmasıdır.

Tablo: 2014-2024 Yılları Arasında, Doğal Gaz İthalatı Gerçekleştiren Şirketlerin Doğal Gazın Türüne Göre İthalat Miktarları (Milyon Sm³) ve Payları (%)

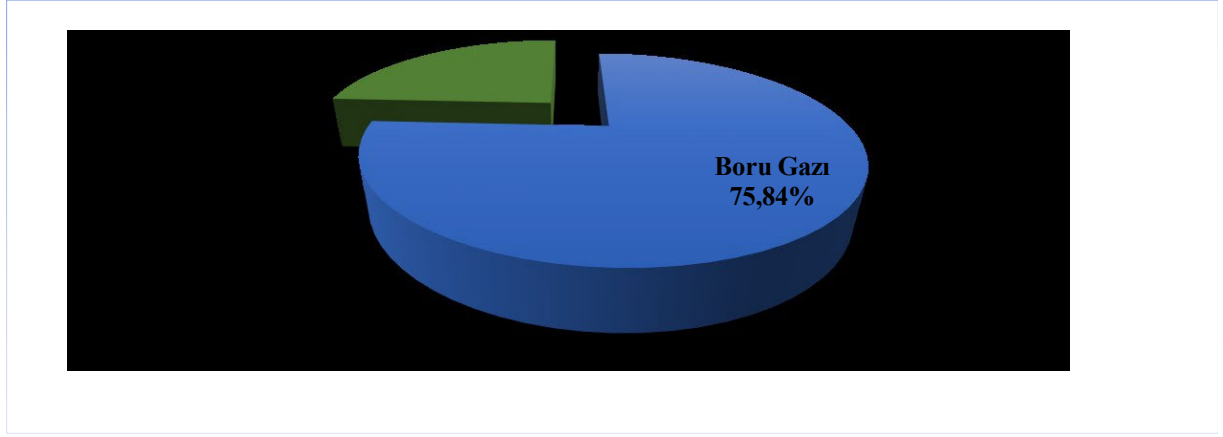
Gazın Türü	BORU GAZI		LNG		TOPLAM
	Miktar	Pay(%)	Miktar	Pay(%)	
2014	41.981,41	85,22	7.280,87	14,78	49.262,28
2015	40.778,11	84,21	7.648,96	15,79	48.427,08
2016	38.724,48	83,54	7.627,68	16,46	46.352,17
2017	44.484,67	80,52	10.765,28	19,48	55.249,95
2018	39.032,13	77,63	11.249,92	22,37	50.282,05

*Hesaplamalar, 2024 yılında ABD'den ithal edilen mal/eshyalar üzerinden TÜİK'in verdiği rakamlar baz alınarak yapılmıştır.
<https://rapory.tuik.gov.tr/02-10-2025-23:10:24-1851402817199980114699937213.html>

2019	32.517,40	71,92	12.694,07	28,08	45.211,47
2020	33.047,16	68,67	15.078,35	31,33	48.125,51
2021	44.596,57	75,97	14.107,36	24,03	58.703,93
2022	39.490,98	72,25	15.170,69	27,75	54.661,67
2023	36.213,12	71,73	14.270,65	28,27	50.483,77
2024	39.596,83	75,84	12.616,30	24,16	52.213,12

Kaynak: EPDK

Şekil: 2024 Yılı Toplam İthalatta Boru Gazı-LNG Payları(%)

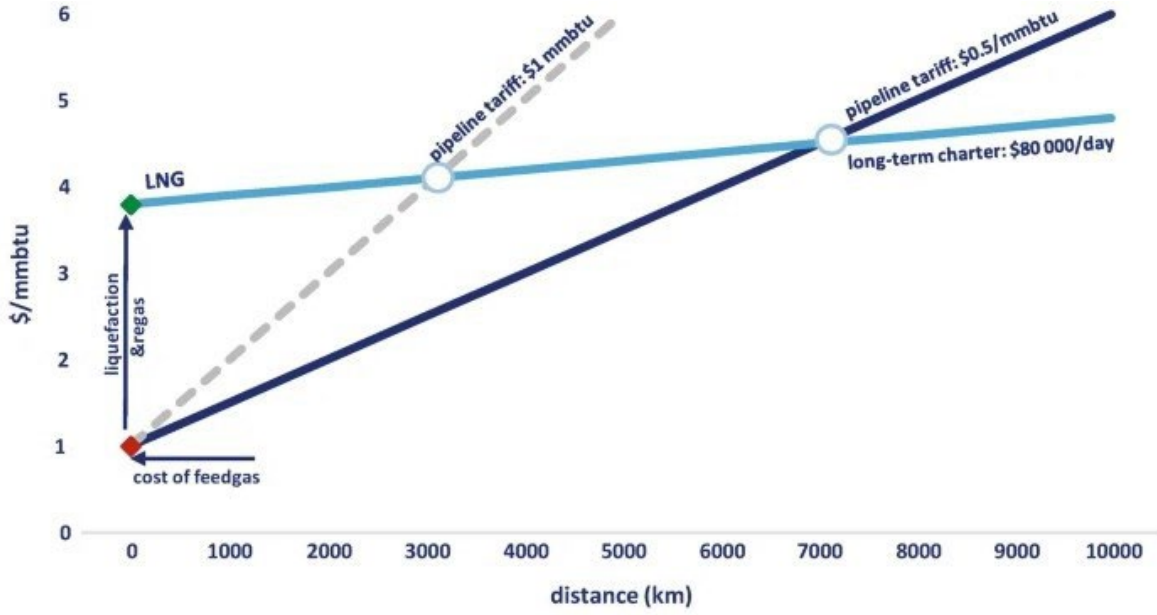

Kaynak: EPDK

Tablo ve Şekilden görüldüğü üzere 2024 yılında 52 milyar 213 milyon metreküplük doğal gaz ithalatımızın yaklaşık 1/4 'ü LNG şeklindedir. Geçen 10 yıl boyunca doğalgaz ihtiyacımızda bariz şekilde farklılık bulunmamaktadır.

Boru gazı ve LNG'nin elbette kendilerine göre bir takım maliyetleri vardır. Fakat LNG'nin maliyetinin çok daha yüksek olduğu bilinmektedir. Aşağıdaki Şekil ülkeler arasındaki mesafeyi dikkate alarak maliyet farklılıklarını göstermektedir.

*Hesaplamalar, 2024 yılında ABD'den ithal edilen mal/şeyalar üzerinden TÜİK'in verdiği rakamlar baz alınarak yapılmıştır.
<https://rapory.tuik.gov.tr/02-10-2025-23:10:24-1851402817199980114699937213.html>

Şekil'den görüldüğü üzere yapılan hesaplamalara göre LNG, 3000-7000 km'yi aşan mesafelerde boru hattı taşımacılığıyla maliyet açısından rekabet edebilir hale gelir. Ancak, her boru hattı ve her LNG projesi birbirinden farklıdır ve birim yatırım maliyetleri her iki altyapı türü için de geniş bir aralıkta değişiklik gösterir; bu durum, LNG ile uzun mesafeli boru hattı sistemleri arasındaki "denge mesafesini" önemli ölçüde değiştirebilir (Molnar, G. (2022). The Economics of Pipeline and LNG Gas Transportation. In Hafner, M., Luciani, G. (eds.) The Palgrave International Handbook of Energy Economics. Palgrave Macmillan).

Bu araştırmaların sonucu, ekonomik açıdan bakıldığında doğal gaz ithalatında ilk sırada yer alan Rusya ve ikinci sırada yer alan Azerbaycan ile uzaklığımız düşünüldüğünde boru gazının maliyetinin daha düşük olacağını söyleyebiliriz.

Yapılan anlaşmanın gerekçesi olarak arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve doğal gaz ithal ettiğimiz ülkelerle bir kriz yaşanması durumunda arzın güvence altına alınması gösterilmektedir. Ancak veriler ışığında şunları ifade etmek mümkündür.

- 1- Geçmiş 10 yılın doğal gaz ithalat rakamlarına bakıldığında dramatik bir artış yoktur.
- 2- LNG ithalatıyla ilgili yapılan anlaşmanın maddi boyutu 43 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde, ithalattan önce Türkiye de kaya gazı araştırmaları yapıp (Diyarbakır vs. iller) sıvıyı gaza çeviren teknolojinin geliştirilmesi öncelenmelidir. Bu konuda hâlihazırda

faaliyet gösteren firmalarımıza destek vererek kapasitelerinin artırılması sağlanmalıdır.

BOEING FİRMASINDAN UÇAK ALIMI

Bilindiği üzere ABD gezisinde Boeing firmasından uçak alımı gündeme gelmiştir. Yapılan anlaşmalar sonucunda THY, KAP (Kamuyu Aydınlatma Platformu)'nda şu açıklamayı yapmıştır. "Ortaklığımızın tüm paydaşları için yüksek değer üretecek şekilde ortaya koyduğu Stratejik Planı dahilindeki büyüme hedefleri doğrultusunda Yönetim Kurulumuz 2029-2034 yılları arasında teslim alınmak üzere Boeing firmasından 50 adet kesin sipariş ve 25 adet opsiyon olmak üzere toplam 75 adet B787-9 ve B787-10 uçağının satın alınmasına karar vermiştir." denildi. İlave olarak, 100 adedi kesin ve 50 adedi opsiyon olmak üzere toplam 150 adet 737-8/10MAX tipi uçak alımı hususunda Boeing ile görüşmeler tamamlanmış olup, motor üreticisi CFM International ile müzakerelerin başarılı bir şekilde tamamlanması halinde 737-8/10MAX uçak siparişleri de verilecektir."

Bu siparişlerin yaklaşık 40 milyar doları bulması bekleniyor. Bu ön sipariş üzerinden sorulması gerekenler şunlardır:

- 1- Boeing şirketiyle anlaşmadan önce alternatiflerin (Airbus vs.) maliyeti araştırılmış mıdır?
- 2- BM'de Filistin vurgusu yapılmışken Uluslararası Af Örgütü tarafından İsrail'e uçak ve bomba satan bu firmadan satın alınması Filistin konusunda samimiyetimizin sorgulanmasına yol açmıyor mu?
- 3- Enerji Bakanı Alparslan Bayraktar'ın ABD ile dış ticaretimizi 100 milyara çıkarma hedefinde dış ticaret açığımızın ne kadar olacağı ya da

iki ÷lke arasında denge ticaret stratejimizde T÷rkiye'nin hangi malları ihracat edebileceği öngörüsü var mı?

Sonuç olarak ABD gezisinde taahhüt edilen opsiyonel alım sözleşmelerine yönelik kayıp kazanç matrisi çıkarıldığında toplam maliyet belirsiz olmakla birlikte tarafımızdan hesaplanan öc÷ maliyetin, vaz geçtiğimiz gümrük vergi alacağı bağlamıyla tahminimiz yıllık ortalama 800 milyon dolardır. Daha önemlisi dış ticaretimiz ölçek olarak 100 milyar dolara yaklaşırsa yukarda yer alan ithal malları kalemi incelenirse lüks mallar ithalatını teşvik etme gibi bir tehlike daha da önemlidir.

Dış Ticaret Dengesi ne kadar yaklaşırsa,

“Fakirleşen Büyüme” den o kadar uzaklaşılır.

Dış Ticarete konu olan mallarda teknoloji bileşeni artmadıkça, top yekûn zenginlik hayal..

Umudu gerçeğe dönüştürme iddiası ANAHTARDA

KABUL İRADESİ TÜRK MİLLETİ'NDE..

Prof. Dr. Recep KÖK
Ekonomi Politikaları Başkanı